



نکات تفسیری سوره‌های منتخب

(آل عمران، الاحزاب، الانبیاء، الحج، المؤمنون، یس، الحجرات، الواقعة،

البقره، الانسان، الطارق، الاعلى، العلق)

از

المیزان فی تفسیر القرآن

ویژه آزمون کارشناسی ارشد و دکتری رشته علوم قرآن و حدیث

رحیم حاصلی یرانشاهی

دانشجوی دوره دکتری دانشگاه علوم و معارف قرآن کریم



دانشگاه علوم و معارف قرآن کریم

عنوان نام پدیدآور	حاصلی ایرانشاهی، رحیم، ۱۳۶۵
مشخصات نشر	نکات تفسیری سوره های منتخب : (آل عمران، الإسراء، الأنبياء، الحج، المؤمنون، يس، الحجرات، الواقعة، الجمعة، الانسان، الطارق، الاعلى، المعلق) / رحیم حاصلی ایرانشاهی.
ملاحظات ظاهری	قم: دانشگاه علوم و معارف قرآن کریم، ۱۳۹۶.
شابک	۴۸۳ ص..
وضعیت فهرست نویسی	۹-۳۵-۷۸۶۰-۶۰۰-۹۷۸: ۳۰۰۰۰۰ ریال
موضوع	تفسیر شیعه - قرن ۱۴
موضوع	Qur'an-Shiite hermeneutics - ۲۰th century
شناسه افزوده	دانشگاه علوم و معارف قرآن کریم
رده بندی کنگره	۱۳۹۶۰۸ BP
رده بندی دیویی	۲۹۷/۱۷۹
شماره کتابشناسی ملی	۴۶۳۰۹۸۲
شمارگان	۱۰۰۰
قیمت	۳۰۰۰۰۰ ریال

کلیه حقوق این اثر متعلق به دانشگاه علوم و معارف قرآن کریم است.

مرکز پخش: قم، خیابان ۱۵ خرداد، نبش خیابان نوبهار، دانشکده تفسیر، سن: ۷۷۸۰۱۱۱ - ۰۲ - ۹۱۹۴۴۹۳۶۶۱.

سوره مبارکه آل عمران

۱۳	سوره آل عمران، آیات ۱-۶
۲۲	سوره آل عمران، آیات ۷-۹
۳۳	سوره آل عمران: آیات ۱۰ تا ۱۸
۴۹	سوره آل عمران: آیات ۱۹ تا ۲۵
۵۴	سوره آل عمران: آیات ۲۶ تا ۳۲
۶۶	سوره آل عمران: آیات ۳۳ تا ۳۴
۷۱	سوره آل عمران: آیات ۳۵ تا ۴۱
۷۱	سوره آل عمران: آیات ۴۲ تا ۶۰
۱۰۹	سوره آل عمران: آیات ۶۱ تا ۶۳
۱۱۷	سوره آل عمران: آیات ۶۴ تا ۷۸
۱۳۱	سوره آل عمران: آیات ۷۹ تا ۸۵
۱۴۰	سوره آل عمران: آیات ۸۶ تا ۹۱
۱۴۲	سوره آل عمران: آیات ۹۲ تا ۱۰۱
۱۵۰	سوره آل عمران: آیات ۱۰۲ تا ۱۱۰
۱۵۹	سوره آل عمران: آیات ۱۱۱ تا ۱۲۰
۱۶۴	سوره آل عمران: آیات ۱۲۱ تا ۱۲۹
۱۶۷	سوره آل عمران: آیات ۱۳۰ تا ۱۳۸
۱۷۰	سوره آل عمران: آیات ۱۳۹ تا ۱۴۸
۱۷۷	سوره آل عمران: آیات ۱۴۹ تا ۱۵۵
۱۸۷	سوره آل عمران: آیات ۱۵۶ تا ۱۶۴
۱۹۱	سوره آل عمران: آیات ۱۶۵ تا ۱۷۵
۲۰۰	سوره آل عمران: آیات ۱۷۶ تا ۱۹۹
	سوره آل عمران: آیه ۲۰۰

سوره مبارکه الإسراء

۲۱۱	سوره الإسراء: آیات ۱ تا ۸
۲۲۹	سوره الإسراء: آیات ۲۳ تا ۳۹
۲۴۰	سوره الإسراء: آیات ۴۰ تا ۵۵
۲۴۷	سوره الإسراء: آیات ۵۶ تا ۶۵

سوره الإسراء: آیات ۶۶ تا ۷۲	۲۵۶
سوره الإسراء: آیات ۷۳ تا ۸۱	۲۵۹
سوره الإسراء: آیات ۸۲ تا ۱۰۰	۲۶۳
سوره الإسراء: آیات ۱۰۱ تا ۱۱۱	۲۷۲

سوره مبارکه الانبیاء

سوره الانبیاء: آیات ۱ تا ۱۵	۲۸۰
سوره الانبیاء: آیات ۱۶ تا ۳۳	۲۸۵
سوره الانبیاء: آیات ۳۴ تا ۴۷	۲۹۲
سوره الانبیاء: آیات ۴۸ تا ۷۷	۲۹۶
سوره الانبیاء: آیات ۷۸ تا ۹۱	۳۰۴
سوره الانبیاء: آیات ۹۲ تا ۱۱۲	۳۱۰

سوره مبارکه الحج

سوره الحج: آیات ۱ تا ۲۲	۳۱۸
سوره الحج: آیات ۲۳ تا ۲۴	۳۲۳
سوره الحج: آیات ۲۵ تا ۳۷	۳۲۶
سوره الحج: آیات ۳۸ تا ۵۷	۳۳۴
سوره الحج: آیات ۵۸ تا ۶۶	۳۴۰
سوره الحج: آیات ۶۷ تا ۷۸	۳۴۲

سوره مبارکه المؤمنون

سوره المؤمنون: آیات ۱ تا ۱۱	۳۴۸
سوره المؤمنون: آیات ۱۲ تا ۲۲	۳۵۰
سوره المؤمنون: آیات ۲۳ تا ۵۴	۳۵۳
سوره المؤمنون: آیات ۵۵ تا ۷۷	۳۵۸
سوره المؤمنون: آیات ۷۸ تا ۹۸	۳۶۲
سوره المؤمنون: آیات ۹۹ تا ۱۱۸	۳۶۸

سوره مبارکه یس

سوره یس: آیات ۱ تا ۱۲	۳۷۴
سوره یس: آیات ۱۳ تا ۳۲	۳۷۷

سوره یس: آیات ۳۳ تا ۴۷.....	۳۸۰
سوره یس: آیات ۴۸ تا ۶۵.....	۳۸۶
سوره یس: آیات ۶۶ تا ۸۳.....	۳۸۹

سوره مبارکه الحجرات

سوره الحجرات: آیات ۱ تا ۱۰.....	۳۹۶
سوره الحجرات: آیات ۱۱ تا ۱۸.....	۴۰۳

سوره مبارکه الواقعة

سوره الواقعة: آیات ۱ تا ۱۰.....	۴۱۴
سوره الواقعة: آیات ۱۱ تا ۱۶.....	۴۱۶
سوره الواقعة: آیات ۱۷ تا ۲۰.....	۴۲۳

سوره مبارکه الجمعة

سوره الجمعة: آیات ۱ تا ۸.....	۴۳۰
سوره الجمعة: آیات ۹ تا ۱۱.....	۴۳۲

سوره مبارکه الاحزاب

سوره الاحزاب: آیات ۱ تا ۲۲.....	۴۳۶
سوره الاحزاب: آیات ۲۳ تا ۳۱.....	۴۴۳

سوره مبارکه الطارق

سوره الطارق: آیات ۱ تا ۱۷.....	۴۴۸
--------------------------------	-----

سوره مبارکه الأعلى

سوره الأعلى: آیات ۱ تا ۱۹.....	۴۵۲
--------------------------------	-----

سوره مبارکه العلق

سوره العلق: آیات ۱ تا ۱۹.....	۴۶۰
-------------------------------	-----

پاسخ نامه سوالات.....	۴۸۳
-----------------------	-----



پیشگفتار

گسترده‌گی منابع آزمون مقطع ارشد و دکتری رشته الهیات و بخصوص بخش تفسیر این آزمون و فرصت اندک داوطلبان این رشته با توجه به مشغله‌های فراوان و فرصت اندکی که مردم داوطلبان در این مقطع سنی خود دارند، ما را بر آن داشت تا تمام تجربه خود در تلخیص منابع آزمون‌های رشته علوم قرآن و حدیث را به کار بندیم و به تدوین این اثر اهتمام ورزیم.

کتاب - عرش‌الاشیاء - نکات کنکوری حدود دو هزار صفحه از تفسیر گران‌قدر المیزان فی تفسیر المیزان اثر علامه محمد حسین طباطبائی رحمته الله علیه، از سوره‌هایی است که به عنوان منبع آزمون تفسیر مقطع ارشد و دکتری رشته الهیات معرفی شده‌اند و هر ساله عمده سوالات آزمون تفسیر کارشناسی ارشد و دکتری رشته علوم قرآن و حدیث را به خود اختصاص می‌دهند.

این جانب زمانی که برای آزمون دکتری رشته علوم قرآن و حدیث مهیا می‌شدم و دروس این رشته را مطالعه می‌کردم، با این مشکل مواجه بودم که درس تفسیر و به‌خصوص مطالعه سوره‌های منتخب آزمون دکتری از تفسیر المیزان، نامنظم و فرصت فراوانی برای فراگیری و به خاطر سپاری نکات تفسیری است به گونه‌ای که اگر بخواهم بر مطالب آن احاطه داشته باشم، باید زمان بسیاری را صرف کنم؛ اما فرض است که داشتم، این مجال را فراهم نمی‌آورد. از طرفی از تفسیر مجمع البیان نیز که به عنوان منبع دیگر آزمون رشته تفسیر به شمار می‌آید، نسبت به تفسیر المیزان، سوال کمتری در آزمون‌ها مطرح است؛ ضمن آنکه در تفسیر المیزان در موارد فراوانی نظر علامه طبرسی رحمته الله علیه بیان شده و مورد تأیید قرار گرفته است و نظر علامه و مرحوم طبرسی با هم همپوشانی دارند. از این رو چاره‌ای جز مطالعه تفسیر المیزان و استخراج نکات کنکوری آن ندیدیم. بنابر این بارها تفسیر المیزان را مطالعه کردم و دقت کردم تا نکات کنکوری را استخراج کنم و نکته‌ای از قلم نیفتد و بر این امر بسیار دقت داشتم؛ تا بتوانم در ماه‌های نزدیک به آزمون مقطع دکتری، با اطمینان به نکات استخراج شده، از مطالعه متن کتاب تفسیر المیزان بی‌نیاز باشم. خدای تعالی این حقیر را یاری رساند و این مهم به سرانجام خود رسید. پس از اتمام این کار، سوالات سال‌های متعدد مقطع ارشد و بخصوص دکتری رشته علوم قرآن و حدیث را بررسی کردم و به این نتیجه رسیدم که متن پیش رو، انتظارم را برآورده

ساخته است و قریب به نود درصد سؤالاتی که از تفسیر المیزان طرح شده‌اند، در داخل این کتاب آمده است. برخی از دوستان نیز که آزمون رشته علوم قرآن و حدیث را در پیش داشتند، این متن را مشاهده نمودند و بنده را بر چاپ آن تشویق نمودند.

لازم می‌دانم متذکر شوم که مطالعه کامل متن کتاب تفسیر المیزان با همان بیان علامه رحمته‌الله که در بردارنده بیانات تفسیری اهل البیت علیهم‌السلام است، عقل و روح و روان خوانندگان را جلا می‌بخشد و معنویت به آنان هدیه می‌دارد که این کتاب نمی‌تواند چنان اثری را داشته باشد. چرا که در این کتاب سعی شده است هر نکته‌ای که برای آزمون رشته تفسیر، احتمال طرح شدن دارد، ذکر شود و از طرح امور مهم دیگری مانند: روایات اهل بیت علیهم‌السلام، شناخت روش تفسیری علامه رحمته‌الله، نظرات دیگر مفسران و اموری از این دست محروم است.

شاید نگاه اهل حجم کتاب زیاد به نظر آید؛ اما باید توجه داشت که بخش عمده‌ای از حجم آن به دلیل ذکر تمام سیزده سوره است که می‌توان گفت حدود یک سوم از متن کتاب را در بر می‌گیرد. ذکر سوره‌ها، به دلیل ضرورتی است که خواننده برای مطالعه آیات در سیاق آنها دارد و این نکته مهم است که خواننده ارتباط آیات هم موضوع را بداند و بر اساس همان تفسیر آنها را در آید. با توجه به شیوه طراحی سؤالات کنکور، برای آتیه هرچه بیشتر این کتاب، بر چند نکته تأکید داشته ایم:

- به شیوه تفسیر المیزان، ابتدا آیات قرآن را ذکر کرده و سپس نکات تفسیر آنها را بیان داشته‌ایم تا خواننده بتواند با سهولت به مشاهده و مقایسه واژگان و آیات در بافت و سیاق سوره و یا مجموعه آیات بپردازد. لازم است دقت شود که آشنایی مناسب با معنای آیات و سوره‌ها و اینکه در باره چه موضوعی بحث می‌کنند، به داوطلب کمک خواهد نمود که به برخی از سؤالات به راحتی پاسخ دهد، به گونه‌ای که در مواردی صحت استنباط مناسب با مقصود آیات برای پاسخ دادن به سؤالات کافی است و نیازی به دانستن تفسیر آیات نیست.

- از خلاصه کردن مطالب المیزان، به این صورت که یک مبحث را خواننده و برداشت شخصی خود از آن را به عنوان خلاصه المیزان بیان کنیم، کاملاً اجتناب ورزیده‌ایم، چرا که احتمال می‌رود برداشت ما برداشت جامع و کاملی از نظر علامه نباشد و یا در طراحی سؤالات بر نکته خاصی تأکید شود که ما تأکید لازم را بر آن نداشته باشیم.

- در بسیاری از سوالات، طراح سوال، عین الفاظ ترجمه المیزان را به عنوان یکی از گزینه-ها مطرح می‌سازد، از این رو خلاصه کردن از تفسیر المیزان صحیح نیست موجب سردرگمی دانشجو می‌شود؛ و ما نیز از انجام آن خودداری نمودیم.

- در متن کتاب تفسیر المیزان، علامه رحمته الله در تفسیر برخی آیات، ابتدا نظری را مطرح کرده-اند و سپس به جواب آن پرداخته و در نهایت نظر خود را بیان کرده‌اند که در مواردی خواننده می‌ماند که نظر علامه رحمته الله در نهایت کدام است! که شاید این امر به خاطر ترجمه المیزان باشد. این موارد سعی نموده‌ایم نظر نهایی علامه را ذکر کنیم و از ذکر دیگر نظرات مطرح شده اجتناب کنیم.

- در بسیاری از موارد علامه طباطبائی رحمته الله نظر سایر مفسران مانند آلوسی، فخر رازی، سید قطب و دیگران را نقل می‌کنند و پس از نقد دیدگاه آنان، در نهایت دیدگاه خود را بیان می-دارند. در این موارد، نظر طراح سوالات آزمون‌ها، دیدگاه علامه رحمته الله در تفسیر آن آیه است و نظر سایرین، مورد سوالات طراحان سوال قرار نمی‌گیرد.

- مطالبی که در پاورقی کتاب آمده است، جهت تأکید بر برخی از نکات مهم و یا جمع بندی مطالبی است که نظر علامه رحمته الله را در یک موضوع خاص بیان می‌کند، گرچه تفصیل نظر علامه رحمته الله نیز در متن کتاب بیان شده است.

- نکته‌ای که مجدداً لازم می‌دانم متذکر شوم آنکه بی‌جانب زمانی که به تلخیص تفسیر المیزان پرداخته‌ام، طریقی برای انتشار آن نداشتم، بلکه صرفاً برای آزمون مقطع دکتری که خود پیش رو داشتم به این کار اقدام کردم. از این رو بارها تفسیر المیزان را مطالعه کردم و سعی نمودم تا آنجا که ممکن است، مطلب و نکته‌ای که احتمال دارد سوال کننده باشد را از قلم نیندازم. پس از این اقدام که بسیار زمان بر نیز بود، مشاهده شده که متن به دست آمده، برای داوطلبان بسیار مفید خواهد بود و مورد استقبال آنان قرار خواهد گرفت به گونه‌ای که آنان با در اختیار داشتن این اثر می‌توانند با صرف زمان بسیار کمتری، تسلط بیشتری بر مطالب کنکوری تفسیر المیزان به دست آورند و فرصت بیشتری برای برنامه‌ریزی جهت مطالعه سایر منابع آزمون خود داشته باشند.

شرط استفاده هرچه بهتر و موفق‌تر از این کتاب اطمینان به مفید بودن و ارتباط گرفتن با آن است، چرا که در این صورت است که داوطلبان عزیز می‌توانند، بر این کتاب تمرکز داشته باشند و خود را از مطالعه متن کتاب تفسیر المیزان برای آزمون بی‌نیاز ببینند. برای ایجاد این اطمینان و ارتباط هرچه بهتر با متن این کتاب، پیشنهاد اینجانب آنست که داوطلبان عزیز، چند

اقدام را انجام دهند. نخست؛ قسمتی از این کتاب را انتخاب کنند و با متن اصلی المیزان مطابقت دهند و ببینند تا چه مقدار این امکان وجود دارد که نکته‌ای کنکوری وجود داشته باشد که در این کتاب از ذکر آن غفلت شده باشد. دوم؛ به آزمون‌های سال‌های گذشته مراجعه کنند و درصد مفید بودن این کتاب را مشاهده کنند. سوم؛ به این نکته بیاندیشند که در صورت ارتباط با این کتاب تا چه میزان می‌توانند به صورت هدفمند با نکات تفسیری سوره‌ها، آشنا شوند و دقیقاً نکات کنکوری را بدانند. چهارم؛ توجه به این نکته که مطالعه این کتاب تا چه میزان می‌توان موجب صرفه جویی در وقت آنان شود.

در پایان ما نیز چون همگان، جایگاه والای معرفتی و علمی علامه طباطبائی رحمه الله را می‌ستاییم و از خداوند علو درجات را برایشان خواستاریم. امید که این اثر مورد رضای ایشان نیز باشد.

رحیم ماصلی ایرانی